

Причем основная тяжесть налогового бремени в развитых капиталистических странах лежит на физических лицах.

При этом, определенная часть этих физических лиц без особого энтузиазма воспринимает необходимость делиться своими доходами с государством. По этой причине миллионы европейцев и американцев хранят свои сбережения в банках стран, налоговый режим которых либо более либерален, по

физических лиц. Так, по оценке налогового ведомства США, в банках Каймановых островов еще 10 лет назад хранилось около 800 миллиардов долларов, принадлежащих американцам. Каймановы острова – крохотное государство, входящее в пятерку крупнейших финансовых центров мира. Активы местных банков превышали аналогичный показатель штата Калифорния. При этом масштаб экономики Калифорнии был отнюдь немал – пятое место в США. Получается, что Штаты не могли обеспечить своим гражданам уровень требуемой банковской тайны[4].

Выводы. Проведенные исследования показали, что в законодательстве Украины о банковской тайне, остаются существенные не решенные аспекты в управлении данными процессами в банковской системе. Необходимо отметить, что институт банковской тайны не мало важен для нормального функционирования экономики. С одной стороны, он является частным случаем коммерческой тайны, когда речь идет об обеспечении тайны об операциях, о счетах и вкладах, что может являться предметом защиты информации в процессе функционирования коммерческой организации. С другой – это одна из граней обеспечения личной тайны гражданина. С третьей – банковская тайна выполняет определенную охранительную функцию, обеспечивая недоступность сведений о финансовом положении юридических лиц и граждан, и тем самым предохраняя их от противоправных намерений и действий. Чем выше уровень защиты данной информации, тем соответственно выше авторитет кредитной организации и круг ее потенциальных клиентов. Опыт показывает, что швейцарские банки обладают безусловной сохранностью сведений о вкладах и операциях клиентов, что является немаловажным условием обеспечения стабильности их работы и, наверное, благосостояния этого небольшого европейского государства. Остается надеяться на то, что законодательно-нормативная база претерпит ряд эффективных доработок над существующими ошибками действующего законодательства, а эффективное правовое регулирование в будущем поможет достичь подобного уровня или как можно ближе к нему приблизиться.

Источники и литература:

1. Закон Украины «О банках и банковской деятельности» от 07.12.2000 г. №2121-III V с изменениями от 04.02.2011 : [Электронный ресурс] / Верховная Рада Украины. – Режим доступа : <http://meget.kiev.ua/zakon/zakon-ukraini-o-bankah/>
2. Олейник О. М. Основы банковского права / О. М. Олейник. – М. : Юристь, 1999. – 416 с.
3. Викулин А. Ю. Банковская тайна как объект правового регулирования : [Электронный ресурс] / А. Ю. Викулин // Государство и право : науч. пособие для студ. экон. и юр. вузов III-V уровней аккред. – М., 1998. – Режим доступа : <http://www.zachetka.ru/referat/preview.aspx?docid=36986&page>

Сімченко Н.О., Мохонько Г.А.

УДК 658.001.76:621

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Вступ. Активізація процесів соціально-економічних трансформацій в умовах посилення невизначеності ринкового середовища в Україні зумовлюють низку об'єктивних змін у функціонуванні підприємств видавничо-поліграфічної галузі. Тривалий час, перебуваючи у сировинній і матеріально-технічній залежності від виробників Російської Федерації, вітчизняний видавничий комплекс потребував конкретних перетворень у напрямку підвищення конкурентоспроможності підприємств, популяризації видань, застосування новітніх технологій у виробничому процесі.

У сфері видавничо-поліграфічної галузі з кожним роком збільшується кількість господарюючих суб'єктів, при чому частка державних підприємств залишається низькою. Більшість видавничо-поліграфічних підприємств, зокрема державної форми власності, залишаються економічно нестабільними. Високий рівень невизначеності і нестабільності роботи на ринку друкованої продукції створює постійну загрозу позиціям суб'єктів господарювання видавничо-поліграфічної галузі. Для розробки превентивних заходів, які б дозволяли вчасно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, особливого значення набуває виявлення та систематизація стратегічних проблем підприємств, що є передумовою забезпечення їх сталого розвитку в умовах нестабільності функціонування.

Постановка задачі. У результаті аналізу наукових та науково-методичних праць з управління ефективним розвитком підприємств видавничо-поліграфічної галузі [1-5] виявлено, що в умовах безпрецедентної появи економічних та соціальних викликів і загроз у зовнішньому середовищі вельми важливого значення набувають питання забезпечення сталого розвитку підприємств.

Метою статті є виявлення та аналіз актуальних проблем забезпечення сталого розвитку підприємств видавничо-поліграфічної галузі

Результати дослідження. Виявлення передумов забезпечення сталого розвитку підприємств видавничо-поліграфічної галузі (ВПГ) має здійснюватися в контексті триєдиної концепції сталого розвитку економіки, яка визнана світовою спільнотою народів доміантною ідеологією розвитку людської цивілізації у XXI ст., стратегічним напрямом забезпечення матеріального, соціального і духовного прогресу суспільства [7, 8]. Концепція сталого розвитку передбачає гармонізацію розвитку економічної, соціальної та екологічної підсистем на збалансованій основі. Формування принципових засад сталого розвитку підприємств ВПГ вимагає виявлення та аналіз існуючих тенденцій розвитку галузі.

Видавничо-поліграфічна галузь – це сукупність видавництва і видавничих організацій, поліграфічних підприємств і друкарень, які випускають однорідну за призначенням видавничу та друковану продукцію, характеризуються однотипністю застосовуваної технології, устаткування, матеріалів, організаціями виробничого процесу та специфічним складом персоналу [1, с.10].

Схема сучасної моделі ВПГ (рис. 1.) відображає взаємозв'язки всередині галузі, перетин сфер діяльності, множинність виходів (видавнича продукція, друкована продукція, продукція інших видів діяльності) та характер авторського і читачького середовища.

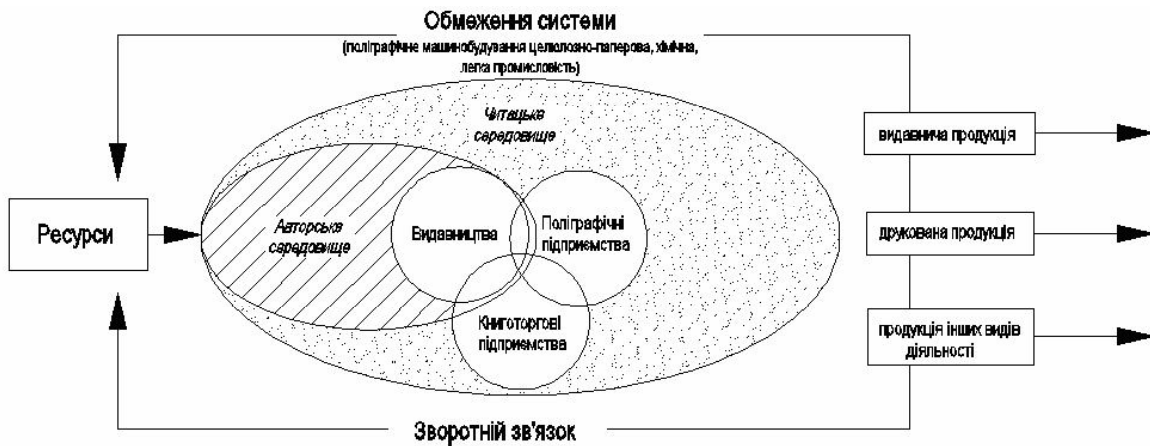

Рис.1. Модель сучасної видавничо-поліграфічної галузі (доопрацьовано на базі [2])

Розвиток всієї видавничо-поліграфічної галузі залежить від ступеня розвитку його підсистем. Оскільки виробничими підсистемами ВПГ є видавці, виготовлювачі та розповсюджувачі видавничої продукції, ефективність функціонування кожної з підсистем відбивається на ефективності усєї видавничо-поліграфічної галузі.

Станом на 01.01.2011 р. до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції внесено 4820 суб'єктів видавничої справи. Займаються лише видавничою діяльністю 1516 суб'єктів видавничої справи, 621 – виготовленням видавничої продукції; 293 – розповсюдженням видавничої продукції. Решта суб'єктів видавничої справи поєднують 2-3 види діяльності у видавничій справі (видавнича діяльність, виготовлення, розповсюдження видавничої продукції) [3]. Підсистемами, що виробляють основну продукцію галузі, є видавництва та поліграфічні підприємства і тому будемо в подальшому акцентувати увагу саме на них (КВЕД 22.1. «Видавнича справа» та 22.2. «Поліграфічна діяльність»).

Дослідження динаміки обсягу виготовленої продукції дозволяє охарактеризувати основні параметри та тенденції розвитку підприємств ВПГ, умови забезпечення сталого розвитку (рис.2.).

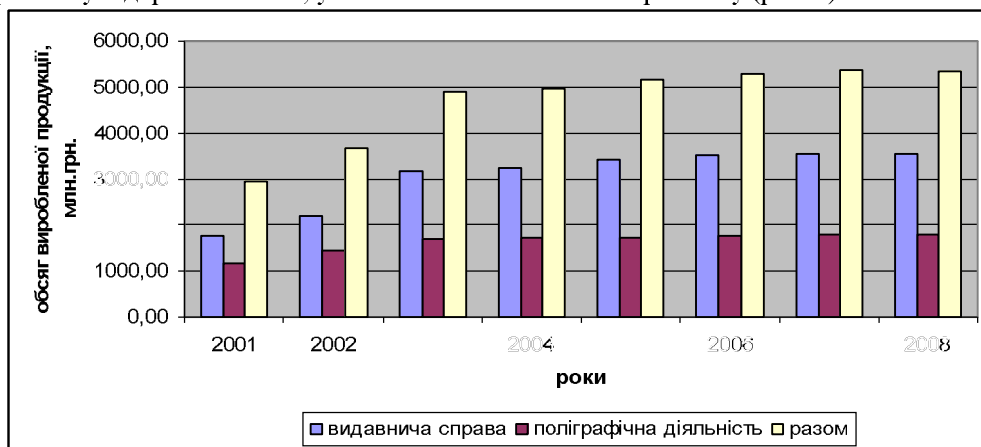

Рис. 2. Динаміка обсягів виробленої продукції за 2001-

Протягом 2001-2007 рр. обсяг ринку видавничо-поліграфічної продукції в Україні постійно зростає. Так, якщо наприкінці 2001 р. підприємствами ВПГ було вироблено продукції на суму 2939,4 млн. грн., то протягом 2007 року ця сума складала 5360,5 млн. грн., майже в 2 рази. У 2008 році спостерігалось незначне погіршення показників.

Ефективність роботи галузі цілому та доходність різних видів діяльності характеризують показники рентабельності, що наведені в табл. 1.

Таблиця 1. Показники прибутку і рентабельності (розраховано за даними [4, 5])

№	Показники	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Видавнича справа							
1.	Чистий прибуток, млн. грн.	85,5	148,1	175,4	2,4		3,8
2.	Вартість активів, млн. грн.		2832,4		2052,4		-
3.	Чистий дохід від реалізації, млн. грн.	3181,3		3463,4	2546,5	2490	2389,7
4.	Товарна продукція, млн. грн.		3248,2		3511,9	3562,3	3541,3
5.	Рентабельність, %:						
5.1.	- продажу	2,69	4,06	5,06		0,17	0,16
5.2.	- товарної продукції	2,68	4,56	5,14		0,12	0,11
5.3.	- активів	3,68	5,23	6,23	0,12		-
Поліграфічна діяльність							
1.	Чистий прибуток, млн. грн.	-16,4	59,0	144,7		148,5	144,6
2.	Вартість активів, млн. грн.	1600,5	1978,1	2688,7	4606,1		-
3.	Чистий дохід від реалізації, млн. грн.	1838,6	2341,5	3374,8		5899,0	6111,3
4.	Товарна продукція, млн. грн.	1709,90	1721,3		1769,70	1798,2	1797,3
5.	Рентабельність, %:						
5.1.	- продажу	-	2,52		2,89		2,37
5.2.	- товарної продукції	-0,96	3,43		8,33		8,05
5.3.	- активів	-1,02	2,98	5,38	3,20		-
Усього по галузі							
1.	Чистий прибуток, млн. грн.	69,1	207,1	320,1		152,8	148,4
2.	До попереднього року, %	43,8	299,7	154,6	46,8	101,9	97,1

Розрахунок рентабельності продажу, товарної продукції та активів проілюстрував складне становище ВПГ. Так, у 2006 році на підприємствах видавничої справи чистий прибуток зменшився на 87,2% (порівняно з 2001 роком). У підприємств, що відносяться до поліграфічної діяльності у 2002-2003 році був збиток і чистий прибуток збільшується тільки з 2004 року. Разом з цим дані показали неефективне використання ресурсів, активів підприємства, про що свідчить зменшення рентабельності.

Про нестабільне становище в галузі свідчить і значна частка збиткових підприємств – в межах 36-40% за 2003-2008 рр. роки (табл. 2).

Таблиця 2. Кількість збиткових підприємств видавничо-поліграфічної галузі [5]

КВЕД	Показник	2003	2004	2005	2006	2007	2008
22.1	Кількість звітуючих підприємств		2854		2889	2915	2924
	Кількість збиткових підприємств, в т.ч. основні	1064	1112	1170	1089	1088	1121
	Частка збиткових підприємств, %	42,97		39,99		37,32	38,34
22.2	Кількість звітуючих підприємств	2793		3027	3045	3047	3051
	Кількість збиткових підприємств, в т.ч. основні	1074	1035	1083	1025	1036	1041
	Частка збиткових підприємств, %	38,45		35,78		34,00	33,24

Ефективне реформування видавничо-поліграфічної галузі, як і будь-якої іншої сфери діяльності, можливе лише за умови зростання інвестицій у неї. Капітальні інвестиції ВПГ зосереджені на підприємствах приватної форми власності – 82,6% у 2004 р. та 84,1% у 2005 р. За аналізовані роки обсяг інвестицій у ВПГ був значно більшим, ніж величина чистого прибутку, а темпи інвестування випереджували темпи фінансових результатів господарювання.

В контексті виявлених тенденцій розвитку підприємств ВПГ визначено, що підприємства в своїй діяльності стикаються з низкою проблем, які можна згрупувати за економічними, соціальними та екологічними ознаками (табл. 3).

До економічних проблем розвитку підприємств ВПГ віднесемо такі: незбалансованість структури виробництв; високий рівень зношеності основних фондів; недостатня адаптація організації підприємств до сучасних ринкових умов; незадоволення потреб міжгалузевої кооперації; низькі темпи технологічного оновлення виробництв; руйнування системи відтворення виробничого потенціалу, зростання залежності діяльності підприємств від зовнішнього ринку та ін.

Таблиця 3. Актуальні проблеми сталого розвитку підприємств ВПП

Компоненти	Змістовність компонент	Проблеми
Економічні	Виробнича	<ul style="list-style-type: none"> – низький рівень механізації та автоматизації виробництва; – зношеність та застарілість технологічного і технічного обладнання поліграфічних підприємств; – не повне використання виробничих потужностей підприємств; – низька якість матеріально-технічного постачання; – дефіцит кадрів для контролю якості продукції
	Фінансова	<ul style="list-style-type: none"> – нестійкий рівень платоспроможності, ліквідності балансу; – нерациональне використання фінансових ресурсів; – брак коштів на придбання нового поліграфічного устаткування; – високий ступінь залежності від позикових коштів.
	Інвестиційно-інноваційна	<ul style="list-style-type: none"> – низька інвестиційна активність; – відсутність нових технологій; – недостатня поінформованість фахівців щодо можливостей наявних інноваційних систем; – повільне впровадження у виробництво новітніх технологій; – дефіцит грошових засобів і дорогий кредит
	Маркетингова	<ul style="list-style-type: none"> – недостатність уваги організації маркетингової діяльності; – дефіцит фахівців в сфері маркетингу; – недостатнє фінансування відділу маркетингу; – недостатня співпраця (її відсутність) редакторів (відділу виробництва) і фахівців відділу маркетингу; – недостатність (відсутність) практики використання емпіричного і фахового досвіду при прийнятті рішень щодо стратегії
Соціальні	Менеджмент	<ul style="list-style-type: none"> – невідповідність організаційної структури стратегії підприємства; – відсутність (недостатність) функціонального розподілу праці; – протиріччя між традиційними і новітніми методами управління працею; – протиріччя між фахівцями різних поколінь у сфері стратегії і повсякденної діяльності; – проблеми якісного використання робочого часу згідно з кваліфікацією і досвідом працівника; – низький рівень кваліфікації молодих фахівців в сфері управління; – використання неефективних методів управління персоналом
	Соціально-економічні умови	<ul style="list-style-type: none"> – плінність кадрів; – недостатній рівень професіоналізму кадрового складу; – невідповідність (протиріччя) винагороди праці потребам фахівців у контексті динамічних економічних умов; – низький рівень заробітної плати на підприємстві.
	Мотивація праці	<ul style="list-style-type: none"> – низька мотивація праці; – відсутність можливостей росту; – протиріччя між матеріальними і моральними формами мотивації.
Екологічні	Охорона праці	<ul style="list-style-type: none"> – застарілі нормативи охорони праці на підприємстві (несвочасне оновлення застарілих інструкцій, нормативів на підприємстві та ін.); – відсутність коштів щодо належних умов охорони праці; – недостатня увага зі сторони відповідальних сторін до охорони праці на підприємстві (до забезпечення належних умов праці).
	Охорона навколишнього середовища	<ul style="list-style-type: none"> – відсутність системного підходу до дослідження постачальників відносно нешкідливих матеріальних ресурсів; – наявність застарілого обладнання, що передбачає значні шкідливі викиди в атмосферу; – існуючий режим економії, обумовлений використанням шкідливих матеріалів; – застаріла технологія виробництва друкованої продукції.

Соціальна складова сталого розвитку підприємства спрямована на поліпшення умов життя населення, збереження стабільності соціальних і культурних систем, у межах яких функціонує підприємство. На основі результатів досліджень виділено такі соціальні проблеми сталого розвитку підприємств ВПП: втрата кваліфікованого персоналу; проблеми створення робочих місць; низька вартість робочої сили; низький рівень соціальних витрат; зменшення стимулюючої ролі заробітної плати; недовіра системи профорієнтації молоді на потреби ринку праці та ін.

Результати економічного і соціального розвитку підприємства мають бути оцінені з урахуванням екологічних наслідків. Відмітимо, що екологічна безпека підприємств значною мірою визначається їх технічним і технологічним переснащенням, що сприяє зменшенню забрудненості навколишнього середовища. Екологічна складова розвитку підприємств ВПП передбачає охорону праці на підприємстві та охорону навколишнього середовища, що є характерним для поліграфічних підприємств, які, виготовляючи друковану продукцію чи надаючи поліграфічні послуги, іноді нерационально використовують природні ресурси, тим самим наносячи шкоду навколишньому середовищу.

Висновки. Дослідження тенденцій розвитку підприємств ВПП в контексті сучасних соціально-економічних трансформацій засвідчили про невідповідність галузевої структури пріоритетам сталого розвитку національної економіки. Аналіз стану підприємств ВПП України дозволив виділити узагальнюючі тенденції розвитку галузі за характером впливу на динаміку промислового виробництва. До позитивних зрушень в розвитку галузі віднесено приріст обсягів виробництва продукції, покращення структури виробництва. Поряд з цим виділено негативні тенденції, що становлять загрозу економічній безпеці галузі, зокрема: зношеність та застарілість технологічного і технічного обладнання поліграфічних підприємств

неповне використання виробничих потужностей підприємств; низька якість матеріально-технічного постачання та ін.

Виявлено та проаналізовано проблеми сталого розвитку підприємств ВПГ в контексті триединої концепції сталого розвитку. В результаті проведених досліджень певні проблеми сталого розвитку підприємств ВПГ згруповано за економічними, соціальними та екологічними ознаками. Відзначено, що вирішення цих проблем має здійснюватися на збалансованій основі, враховувати взаємодію та взаємовплив складових триади потенціалу сталого розвитку на соціально-економічні та екологічні показники діяльності підприємства.

Відзначимо, що в умовах економічної кризи типовими проблемами для підприємств ВПГ є проблеми фінансово-економічного характеру. Актуальним залишається питання технічного переоснащення районних друкарень комунальної форми власності, які на сьогодні неспроможні конкурувати з приватними підприємствами.

Джерела та література:

1. Швайка Л. А. Економіка видавничо-поліграфічної галузі / Л. А. Швайка, А. М. Штангрет. – Львів : Укр. акад. друкарства, 2008. – 480 с.
2. Воробйов В. І. Удосконалення методичного забезпечення антикризового управління на підприємствах видавничо-поліграфічної галузі / В. І. Воробйов, А. М. Штангрет, О. М. Петрашова. – К. : УкрНДІСВД, 2010. – 294 с.
3. Статистичні дані. Видавнича справа : [Електронний ресурс] / Державний комітет телебачення та радіомовлення України. – Режим доступу : http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=75457&cat_id=34099
4. Дурняк Б. В. Видавничо-поліграфічна галузь України : стан, проблеми, тенденції : статистично-графічний огляд : монографія / Б. В. Дурняк, А. М. Штангрет, О. В. Мельников. – Львів : УАД, 2006. – 274 с.
5. Статистичні дані по видавничо-поліграфічній галузі за даними державного підприємства «Інформаційно-аналітичне агентство» (Держаналітінформ) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iaa.kiev.ua/index_ukr.html
6. Дані Книжкової палати України : [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrbook.net/>
7. Згуровський М. З. Сталий розвиток у глобальному і регіональному вимірах : Аналіз за даними 2005 р. / М. З. Згуровський; НАН України, Ін-т приклад. систем. аналізу (ІПСА). – К. : Політехніка НТУУ «КПІ», 2006. – 83 с.
8. Сталий розвиток : еколого-економічна оптимізація територіально-виробничих систем / Н. В. Караєва, Р. В. Корпан, Т. А. Коцко та ін.; заг. ред. І. В. Недіна. – Суми : Унів. кн., 2008. – 383 с.

Степаненко О.П., Мараховский А.С.

УДК 519.7:336

ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ НА СОСТОЯНИЕ ФОНДОВОГО РЫНКА

Постановка проблемы и ее связь с важными научными и практическими заданиями.

В современных экономических условиях банки выступают как в качестве инвесторов и профессиональных участников фондового рынка, так и в качестве институтов его расчетно-клиринговой и депозитарной инфраструктуры. По различным оценкам, более 50% от объема инвестиций в ценные бумаги украинского фондового рынка осуществляется банками. Поэтому необходимыми предпосылками развития украинского рынка ценных бумаг являются меры по повышению устойчивости банковской системы и снижению банковского риска. Кроме того, коммерческие банки в ближайшей перспективе должны рассматриваться как основные поставщики финансовых ресурсов долгосрочным инвесторам.

Возрастанию роли банков на украинском фондовом рынке способствует целый ряд предпосылок. Коммерческие банки в Украине в преобладающем большинстве являются универсальными, и наряду с другими банковскими операциями им разрешено участие в совершении любых видов операций с ценными бумагами. При этом важной задачей на сегодняшний день является развитие украинских инвестиционных банков – специализированных институтов, которые предоставляют услуги на фондовом рынке в области организации и гарантирования размещения ценных бумаг, брокерских операций, инвестиционного консультирования, доверительного управления, корпоративного финансирования, сделок по реорганизации бизнеса, в первую очередь, среднесрочного и долгосрочного финансирования, или кредитования, слияний и поглощений предприятий, компаний и банков.

Привлечение капиталов существенно усложняет недостаточный уровень развития рынка ценных бумаг. Несмотря на то, что в Украине увеличивается количество публичных первичных размещений акций, их объем не соответствует масштабным потребностям экономики. Во многом данная ситуация связана с тем, что ценные бумаги корпоративных эмитентов в Украине на протяжении последних лет рассматривались только как спекулятивные инструменты. Отечественные и иностранные инвесторы, действовавшие на украинском рынке корпоративных ценных бумаг, испытывали острый дефицит ликвидных и доходных